

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 30 november 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa inskränkningar i rätten att driva försäkringsrörelse.

Genom en den 9 november 1945 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 375, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Lag

om vissa inskränkningar i rätten att driva försäkringsrörelse.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Ej må stadfästelse meddelas å bolagsordning för försäkringsbolag eller å ändring i stadfäst bolagsordning för sådant bolag, såframt ändringen avser utvidgning av bolagets rörelse med försäkringsgren, som bolaget icke redan äger driva. Vad nu stadgats i fråga om bolagsordning skall äga motsvarande tillämpning å sådana grunder för försäkringsverksamhet, som avses i 3 och 117 §§ lagen om försäkringsrörelse.

Försäkringsgren, som bolag äger driva enligt stadfäst bolagsordning men likväl icke driver, må ej upptagas av bolaget.

Med försäkringsbolag avses i denna paragraf anstalt, som, helt eller delvis, är underkastad bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse.

2 §.

Tillstånd må ej meddelas utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket eller att utvidga sådan rörelse med försäkringsgren, som anstalten icke redan äger driva.

3 §.

Utän hinder av vad i 1 § första stycket och 2 § är stadgat må stadfästelse eller tillstånd som där avses meddelas, om det från allmän synpunkt finnes önskvärt. Under enahanda förutsättning må Konungen, efter ansökan, tillåta försäkringsbolag att upptaga försäkringsgren som avses i 1 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 31 december 1947.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I skrivelse den 30 juni 1945, nr 530, har riksdagen, under åberopande av första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 47, anhållit att Kungl. Maj:t ville låta *dels* verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning med syfte att åstadkomma en genomgripande centralisering och rationalisering av försäkringsverksamheten, däri inbegripet om och i vilken utsträckning det privata försäkringsväsendet bör överföras till det allmänna och i samband därmed i vad mån flera försäkringsgrenar böra göras obligatoriska, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda, *dels ock* skyndsamt utarbeta och framlägga förslag till en provisorisk lagstiftning till förhindrande av att nya och ur det allmännas synpunkt icke önskvärda försäkringsanstalter bildas eller redan bestående försäkringsföretag börja ny icke önskvärd verksamhet under den tid frågor rörande försäkringsverksamhetens framtida utformning äro under utredning.

I anledning av riksdagens skrivelse har inom handelsdepartementet verkställts utredning rörande sådan provisorisk lagstiftning, som åsyftas i skrivelsen, och en promemoria angående lagstiftning om vissa inskränkningar i rätten att driva försäkringsrörelse jämte förslag till lag i ämnet har utarbetats. Promemorian jämte dithörande lagförslag har såsom bilaga (Bilaga B) fogats vid propositionen.

Enligt det vid promemorian fogade lagförslaget må stadfästelse icke meddelas å bolagsordning eller försäkringstekniska grunder eller å ändring i stadfäst bolagsordning eller stadfästa grunder, såframt ändringen avsåge utvidgning av bestående försäkringsrörelse till försäkringsgren, som icke redan drevs av bolaget. Tillstånd att driva trafikförsäkringsrörelse finge icke meddelas försäkringsbolag med mindre fråga vore om förlängning av tidigare meddelat sådant tillstånd. Motsvarande inskränkningar föreslås skola gälla i fråga om utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket driva försäkringsrörelse. Vad sålunda stadgats skulle emellertid icke äga tillämpning där det ur allmän synpunkt finnes önskvärt, att stadfästelse eller tillstånd meddelades.

Enligt förslaget skulle lagen omfatta alla slag av inhemska försäkringsanstalter, som driva affärsmässig försäkringsrörelse och enligt gällande bestämmelser äro underkastade egentlig koncessionsplikt. Sockenbolagen, vilka icke äro underkastade koncessionsskyldighet i egentlig mening, hava däremot i förslaget undantagits från lagens tillämpning.

Över förslaget har, efter remiss, försäkringsinspektionen efter hörande av Svenska försäkringsbolags riksförbund avgivit yttrande. Icke från någontdera hållet hava erinringar framställts mot genomförande av en lagstiftning av åsyftad innebörd. Vissa synpunkter i fråga om lagens räckvidd hava däremot framhållits.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Myrdal*:

»Spörsmålen rörande försäkringsväsendets rationalisering och omgestaltning stå för närvarande på dagordningen. Enligt vad jag inhämtat kan försäkringsutredningens betänkande med förslag till ny lagstiftning angående försäkringsrörelse väntas föreligga inom några månader. Det kan förväntas, att åtskilliga av de i motionerna framställda önskemålen bliva tillgodosedda i utredningens förslag. Sålunda avser utredningen bland annat att föreslå väsentligt skärpta koncessionsbestämmelser.

Den i riksdagens skrivelse begärda utredningen syftar emellertid längre. I skrivelsen hemställles om en allsidig och förutsättningslös utredning av försäkringsverksamheten i dess helhet. Jag har för avsikt att inom kort hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för ifrågavarande utredning.

Det är uppenbart, att genomförandet av den rationalisering eller omgestaltning av försäkringsverksamheten, som från allmän synpunkt kan befinnas önskvärd, blir försvårad om antalet företagsenheter nu skulle ökas. Tendensen att stifta nya försäkringsbolag synes sedan några år vara i stigande. Denna tendens kan väntas bliva ytterligare stimulerad inför utsikten till skärpta koncessionsbestämmelser. Under dessa förhållanden anser jag det angeläget, att den ifrågasatta spärrlagstiftningen snarast genomföres.

Vad angår spärrrens effektivitet finner jag, i överensstämmelse med vad i departementspromemorian framhållits, starka skäl tala för ett absolut förbud mot varje expansion genom nybildning av bolag respektive öppnande av ny verksamhetsgren. Försäkringsväsendet är för närvarande så starkt utbyggt och förgrenat, att varje rimligt försäkringsbehov i samhället torde kunna tillgodoses. Å andra sidan kan det icke förbises, att även inom en mycket nära framtid helt nya försäkringsbehov kunna växa fram. Jag vill även understryka den i promemorian anförda synpunkten, att utvidgad koncession för ett försäkringsbolag kan framstå såsom en nödvändig förutsättning för rationalisering av viss försäkringsgren. I den mån frukterna härav komma försäkringstagarna till godo, bör, såsom utredningsmannen framhållit, rationaliseringen givetvis icke motverkas från det allmännas sida. Även från andra allmänna synpunkter kan en utvidgning av meddelad koncession framstå såsom motiverad under det övergångsskede, varom nu är

fråga. Med hänsyn härtill biträder jag förslaget att undantag från förbudet skall kunna meddelas om så finnes önskvärt från allmän synpunkt. Uttrycket 'från allmän synpunkt' bör, såsom i departementspromemorian framhållits, tolkas restriktivt.

Fråga om undantag från förbudet skall enligt utredningsmannens förslag prövas av koncessionsmyndigheten, alltså i regel av Kungl. Maj:t men beträffande läns- och häradsbolag av vederbörande länsstyrelse och beträffande utländska försäkringsanstalter av försäkringsinspektionen. Möjligen kunde göras gällande, att prövningen i samtliga fall borde ankomma på Kungl. Maj:t, varigenom önskvärd enhetlighet skulle vinnas. Då emellertid nybildning av bolag eller öppnande av nya verksamhetsgrenar mycket sällan förekommer i vad gäller länsbolagen, häradsbolagen och de utländska anstalterna, har jag icke funnit anledning frångå utredningsmannens förslag.

Försäkringsinspektionen har i sitt yttrande över promemorian anfört, att ett betydande antal försäkringsbolag enligt bolagsordningen äger rätt att driva även andra försäkringsgrenar än dem, som för närvarande faktiskt äro föremål för bolagets verksamhet. En utvidgning av antalet rörelsegrenar inom ramen för stadfäst bolagsordning eller stadfästa grunder skulle icke hindras genom den i promemorian föreslagna spärrlagstiftningen. Inspektionen föreslår därför, att lagstiftningen kompletteras med en bestämmelse att försäkringsbolag, som erhållit rätt att bedriva försäkringsrörelse i viss bransch men icke börjat utöva rörelsen, icke skall äga rätt att utan Konungens medgivande upptaga utövandet av densamma. Vad inspektionen sålunda anfört synes värt beaktande. Jag förordar därför, att lagförslaget kompletteras med ett stadgande av angiven innebörd. Stadgandet kan inskränkas till att avse svenska bolag, enär enligt vad jag inhämtat icke någon i Sverige arbetande utländsk försäkringsanstalt äger koncession å annan försäkringsgren än sådan, som redan är föremål för anstaltens verksamhet.

Även från det sålunda förordade förbudet bör undantag kunna medgivas, om verksamheten framstår såsom önskvärd från allmän synpunkt. Upptages förbudet i lagen, kan den av utredningsmannen föreslagna särskilda regeln rörande tillstånd att driva trafikförsäkringsrörelse utgå.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har anmärkt, att den av utredningsmannen föreslagna spärranordningen vore strängare än som förutsetts i riksdagsskrivelsen. Den påtalade divergensen torde emellertid vara mera formell än reell. Spärrlagen bör, såsom anförts, icke öppna möjlighet till annan nyetablering än sådan, som framstår såsom positivt önskvärd ur allmän synpunkt.

Den föreslagna lagstiftningen bör av skäl, som utredningsmannen anfört, gälla till den 1 januari 1948.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 375, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 november 1945.

På första lagutskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Gärde, Karl Emil Johanson, Westman, Linnér, Ahlqvist, Krügel, Olofsson* samt fru *Sjöström-Bengtsson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Björling, Berg, Lindberg, Gustafsson* i Lekåsa, *Sveningsson* och *Andersson* i Mölndal.
